

Ungdomsfylleri i Helsingfors

Ungdomsvårdaren, fil. mag. KAARLO HELASVUO.

Det totala antalet fyllerianhållanden och fylleriåtal i Finland uppvisar under de senaste tio åren icke större förändringar. Där- emot kan man konstatera avsevärda skillnader, då man jämför de olika åldersgrupperna med varandra. De största förändringarna har inträffat i de yngsta åldersklasserna. Denna utveckling har börjat tidigare i Helsingfors än annorstädes i landet. Antalet anhållanden och antalet anhållna under 18 år har i Helsingfors under de senaste tio åren femdubblats. Denna ökning är väsentligen större än ökningen av totalbefolkningen i dessa ålderskategorier skulle förutsätta. De statistiska uppgifter som står till buds vidlåder emellertid betydande osäkerhet. I praktiken har de för fylleri anhållna minderåriga dock blivit ett allt svårare problem för ungdomsvården såsom tabellen 1 utvisar.

Tabell 1.

Fyllerianhållanden i Helsingfors åren 1950—62, manliga och kvinnliga sammanlagt (enligt utskänkningskontrollbyrån).

År	17 år o. yngre	18—20 år	21 år	22 år	23 år	24 år	21—24 år	Under 25 år total
1950	71	565	367	536	592	708	2203	2839
1951	71	508	388	468	554	577	1987	2566
1952	99	549	341	554	624	819	2338	2986
1953	102	509	286	426	645	658	2015	2626
1954	93	460	245	387	501	746	1879	2432
1955	167	453	262	409	534	609	1814	2434
1956	100	475	242	374	443	557	1616	2191
1957	149	560	262	409	465	536	1672	2381
1958	202	591	247	324	360	531	1462	2255
1959	181	649	295	379	437	517	1628	2458
1960	264	730	314	478	466	433	1691	2685
1961	317	745	346	501	590	584	2021	3183
1962	377	714	335	388	539	598	1860	2951

Barnskyddsnämnden har ansett det vara nödvändigt att låta utföra en särskild undersökning av hurudan vård och skötsel detta ungdomsmaterial är i behov av. Denna undersökning förbereddes under år 1958 och utfördes på basen av ett material, som insamlades under år 1959.

Den ordinarie statistiken ger oss upplysningar, som antyder, att fyllerianhållande väsentligt gäller i såväl socialt som psy-

kiskt avseende utsatta personer. På detta tyder bl. a. det, att återfall förekommer också bland dessa unga i stor utsträckning, såsom man kan konstatera av tabell 2, som uppgjorts på basen av den normala löpande statistiken.

Tabell 2.

I Helsingfors bosatta personer, som här under 1959 upprepade gånger anhållits för fylleri (enligt vårdsnämndens årsberättelse).

Ålder	Antal personer	Under år 1959 upprepade gånger anhållna	Förut anhållna
M ä n			
Under 18 år	118	28,0 %	13,6 %
18—20	414	19,1	21,7
21—24	941	32,0	47,8
25—29	1736	44,5	65,2
30—34	1877	46,1	67,0
35—39	1908	50,3	65,9
40—44	1481	50,0	70,0
45—49	1875	50,5	70,1
50—54	1371	47,4	67,8
55—59	852	44,7	72,1
60—	589	44,8	63,2
K v i n n o r			
Under 18 år	5	0,0 %	0,0 %
18—20	19	15,8	26,3
21—24	30	16,7	53,3
25—29	59	44,1	66,1
30—34	100	40,0	73,0
35—39	184	38,6	72,3
40—44	173	49,1	71,1
45—49	212	55,7	72,2
50—54	151	49,1	77,5
55—59	64	48,4	76,6
60—	80	36,2	77,5

Enligt vårdsnämndens uppgifter var av de i Helsingfors boende pojkarna under 18 år, som anhållits för fylleri, 28 % sådana, som under loppet av samma år anhållits flere gånger. Av de år 1959 anhållna pojkarna under 18 år hade 13,6 % anhållits under tidigare år. Av de unga mellan 18 och 20 år hade 21,7 % anhållits tidigare och av dem mellan 21 och 24 år 47,8 %. Utöver de upplysningar vi kan inhämta ur tabell 2 må ytterligare antecknas, att enligt vårdsnämndens statistik, 19 unga kvinnor mellan 18

och 20 år anhållits för fylleri under år 1959. Av dessa hade 5 anhållits tidigare och 11 gjorts till föremål för lösdrivarvård. Vårdsnämndens statistik under flere på varandra följande år utvisar, hur stor del av de anhållna unga som samma år anhållits upprepade gånger. Procenttalet för dessa täta återfallsalkoholister har under åren 1957—1960 varierat mellan 14,2—28 % i ålderskategorien under 18 år och i ålderskategorien under 18—20 år mellan 21,7—57,6 %.

Barnskyddsverkets egentliga undersökningsmaterial omfattade alla de fall, i vilka personer under 21 år anhållits för fylleri och vilka fall polismyndigheterna inrapporterat under loppet av år 1959. Materialets sammansättning avviker i viss mån från de material, som behandlas i den ordinarie statistiken, varför man inte direkt kan jämföra denna statistik med resultaten av barnskyddsverkets undersökning. Till barnskyddsverkets material hör också de fall, då i Helsingfors bosatta unga blivit anhållna för fylleri utanför stadens gränser. Rapporterna om fyllerianhållandena gjordes beträffande personer under 18 år till barnskyddsverket medan de åter beträffande dem mellan 18 och 20 år gjordes till vårdverket. Barnskyddsverkets undersökning gällde för det första de personer som anhållits och för det andra själva anhållandena. I den mån flere anhållanden gjorts för en och samma person, upptogs personuppgifterna enligt de förhållanden som konstaterats i samband med det första anhållandet under år 1959. Undersökningen om de anhållnas personliga förhållanden har slutförts medan undersökningen beträffande anhållandena och förhållandena i samband med dessa fortfarande är under arbete.

I fortsättningen ges först vissa upplysningar om de manliga personer, som gjorts till föremål för undersökningen. De var sammanlagt 500. Materialet är beträffande personer under 18 år relativt fullständigt och siffrorna avviker inte märkbart från den officiella statistiken. Beträffande personer mellan 18—20 år är det däremot uppenbart, att inte materialet varit fullständigt. Personantalet framgår av tabell 3, som även upptar procentuella relevanta omständigheter mellan de olika åldersgrupperna. Uppgifterna har samlats i två olika skeden. Den första registreringen av data skedde i samband med en intervju omedelbart efter anhållandet och uppgifterna antecknades på en blankett. Senare ha uppgifterna kompletterats med utnyttjande av arkivmaterial. Den statistiska behandlingen av materialet har utförts på Helsingfors Stads Statistiska byrås hålkortsavdelning.

Av tabell 3 framgår för det första, att pojkarna i den yngsta åldersgruppen till väsentlig del (29 %) härstammande från de mest skyddade socialgrupperna. Av dem som fyllt 20 år var 9,3 % söner till jordbrukare eller jordbruksarbetare. Beträffande dem som fyllt 16 år, har man räknat ut, hur många som icke genom-

Tabell 3.

Uppgifter om män under 21 år, som under 1959 anhållits för fylleri i Helsingfors (enligt barnskyddsverkets specialundersökning).

Åldersgrupper	Alla	— 15 år	16— 17 år	18— 19 år	20 år
Personantal	500	31	125	237	107
	%	%	%	%	%
Söner till tjänstemän och funktionärer	15,0	29,0	16,8	13,1	13,1
Söner till jordbrukare eller jordbruksarbetare	6,0	0,0	1,6	7,6	9,3
Personer, som icke har fullgjort sin läroplikt i skolåldern	—	—	10,4	8,4	15,9
Personer som icke höra till någon organisation	75,1	46,7	65,0	79,9	86,6
Utomäktenskapliga barn	4,0	0,0	5,6	3,8	3,7
Barn, födda i äktenskap, föräldrarna fränskilda	19,2	25,8	22,4	17,4	17,8
Barn, födda i äktenskap, modern dött	2,2	3,2	0,0	2,5	3,7
Barn, födda i äktenskap, fadern dött	14,8	9,7	12,0	16,0	16,8
Inflyttade till Helsingfors utan föräldrar	15,4	0,0	5,6	19,0	23,4
Födda i Helsingfors eller hit inflyttade vid lägre ålder än 7 år	—	80,6	79,2	63,7	57,9
Inflyttade till Helsingfors i en ålder av 7—15 år	—	19,3	19,2	6,3	11,2
Inflyttade till Helsingfors i en ålder av 16—20 år	—	—	1,6	19,0	23,4
Personer som bor i egen familj	—	90,3	83,2	62,4	64,5
Personer, som verken går i skola eller har förvärvsarbete	—	3,2	8,0	9,3	11,2
Personer, som vid anhållandet icke tidigare brukat alkohol	—	74,2	31,2	9,7	2,8
Druckit starksprit från alkoholmonopolet	—	77,4	78,4	52,7	54,2
Druckit flere olika drycker ..	—	3,2	5,6	12,7	16,8
Anhållna under år 1959/					
en gång	75,0	90,3	76,8	70,9	77,9
två gånger	14,4	6,5	12,0	14,8	18,7
tre eller flere gånger	10,6	3,2	11,2	14,3	3,7

gått läropliktsskolan. Detta antal var bland dem, som fyllt 20 år, 15,9 %. Det finns relativt få utomäktenskapliga i alla åldersklasser, av hela materialet endast 4 %. Antalet skilsmässobarn är särskilt i de yngre ålderskategorierna, stort. Av dem, som förlorat den ena av sina föräldrar, är de, som förlorat sin far, mycket flere än de som förlorat sin mor.

Också vissa andra siffror som icke intagits i tabellen visar, att en brytning av kontakten med fadern bland dessa pojkar har varit mycket vanligare än då förhållandet brutits till modern. Det må också nämnas, att 19,2 % av pojkarna har uppfostrats av andra än sina egna föräldrar, på åtgärd antingen av föräldrarna eller av barnskyddsmyndigheterna. I detta tal ingår 7,4 % sådana som uppfostrats på flera än två ställen.

Av hela materialet var 53,8 % födda i Helsingfors, 24,6 % hade flyttat till staden med sina föräldrar och 15,4 % utan föräldrar. Denna sistnämnda kategori fanns helt naturligt mest företrädd i de högsta ålderskategorierna, 23,4 %. (Se tabell 3). Av dem som i tjugooårsaldern anhållits hade 23,4 % flyttat till Helsingfors efter det de fyllt 16 år; även av dem som i 18—19 års åldern hade anhållits, hade 19 % flyttat till Helsingfors efter uppnådda 16 år.

En närmare uppdelning av de inflyttade visar, att bland dem som i 16—20-års åldern flyttat in till staden, 29,2 % var söner till jordbrukare eller jordbruksarbetare, medan motsvarande tal i ålderskategorien mellan 7—15 år var 10,5 % och under 7 år endast 1,4 %. Antalet från landskommuner inflyttade är större ju högre ålder de haft vid inflyttningen, medan åter de vid lägre ålder inflyttade huvudsakligen kommer från städer och köpingar. Av dem, som är födda i Helsingfors, bor mellan 86,7 % och 90,9 % hemma hos sin egen familj. Av dem åter, som flyttat in från städer och köpingar 70,3—75 % medan slutligen av dem som inflyttat från landskommuner endast 51,1—51,8 % bor tillsammans med sin familj. I allmänhet är skolbildningen lägre för dem, som flyttat in från landskommunerna. De har också den minsta kontakten med föreningslivet.

Uppgifterna om i vilken mån de anhållna hör till någon organisation, har givits av vederbörande själv. Man kan konstatera, att organisationerna har ett relativt svagt grepp om dessa unga, särskilt i fråga om de högre åldersklasserna. Det har vidare visat sig, att idrotts- och gymnastikföreningarna har betydligt större kontakt med dem än övriga organisationer.

Undersökningarna av deltagandet i föreningslivet antyder, att ju helare och ju tryggare hemmet har varit i yttre avseende, desto mera har den unga haft kontakt med olika organisationerna. Att ansluta sig till en organisation kräver sannolikt av den unga en sådan förmåga till kontakt, som denna kategori unga i regel inte har.

I fråga om pojkar i de yngsta ålderskategorierna, som uppenbarligen bött hela sin läropliktsålder eller åtminstone större delen av den i Helsingfors, har man fäst sig vid, hurudan skola de besökt. Svaret har blivit, att antalet f. d. hjälpskoleelever har varit relativt litet och att det icke nämnvärt avviker från den proportionella andelen bland vanliga unga. Däremot är antalet elever på observationsklass betydande, ifråga om barn under 16 år 19,4% och i åldern 16—17 år 11,2 %.

Av de anhållna var 13 elever i folkskolan och av dessa fyra elever i observationsklass. De som tidigare gått på observationsklass är sådana, för vilkas del alkoholkonflikterna oftast upprepas. Av dem som bara en gång anhållits var 8,8 % före detta elever i observationsklass, av de två gånger anhållna 11,3 % och av dem som anhållits tre eller flere gånger hela 25 %. Den procentuella andelen elever på observationsklass stiger också anefter som polisen eller barnskyddsmyndigheterna har haft anledning att ingripa på grund av andra sociala konflikter än fylleri.

Av dem som passerat läropliktsåldern var, som tabell 3 utvisar, ungefär 10 % sådana som inte går i skola eller i förvärvsarbete utan som uppenbarligen då årets första anhållande skedde, var helt sysslösa.

Enligt egen uppgift hade 35 % fått sprit utomhus, 20,6 % i restauranger och 14,2 % i olika privatbostäder. I relativt liten utsträckning har man kommit över alkohol på andra ställen. Man kan konstatera, att det inte föreligger nämnvärd skillnad i dessa avseenden mellan infödda helsingforsare och andra.

Vederbörandes uppgifter om lidigare bruk av alkohol är naturligtvis mindre säkra, men procenttalen ha dock antecknats i tabell 3. Hälften av de anhållna har uppgivit, att de inte haft någon speciell anledning att använda alkohol i de fall, som lett till anhållandet. En knapp fjärdedel har anmält som orsak bjudning hemma, hos någon bekant, kamratträff, nöjeställning eller allmän festdag. Två 20-åringar har haft en avlagd examen som skäl för sitt festande och sju har anhållits just, innan de börjat fullgöra sin värnplikt.

I fråga om de nyttjade alkoholdryckerna visar tabell 3, att brännvin och andra i alkoholmonopolet köpta starka drycker — i allmänhet dock brännvin — är dominerande särskilt i fråga om de yngre ålderskategorierna. Av dem, som fyllt 18 år, hade bara 10 % enligt egen uppgift berusat sig med vin och ännu färre med öl. Sådana svaga drycker hade pojkar under 18-år i dessa fall endast sällan använt. I fråga om dem som fyllt 18 år stiger antalet sådana, som druckit olika slags drycker. Håri visar sig också restaurangdryckenskapens andel, emedan endast 18 år fyllda får serveras alkohol på restauranger. Smuggelsprit, hembränt och

icke alkoholhaltiga drycker ha bara i få undantagsfall föranlett fyllerianhållanden.

Både den allmänna statistiken och den nu gjorda undersökningen utvisar, att antalet recidiv är relativt stort i de yngre ålderskategorierna. Under år 1959 fanns det 14 som anhållits minst 4 gånger, 9 som anhållits minst 5 gånger. Alla dessa var över 16 år. De som anhållits 6 eller flere gånger var sammanlagt 6, alla mellan 18 och 19 år utom en som var 17 år.

En granskning av de resultat man nått genom denna undersökning fäster uppmärksamheten vid två symptomkategorier: Faktorer som visar på social otrygghet och symptom på psykiska rubbningar. Till den förra kategorien kan man räkna bl. a. en till sin upphyggnad avvikande eller ofullständig familj, en nära kontakt med socialvården samt ensamhet efter inflyttning från landsbygden. Symptom på psykiska störningar kan antydvas av återfall, barn- eller ungdomsbrottslighet, avbrott i skolgång och överflyttning till observationsklass samt svagt intresse för organisationsarbete.

Fastän denna indelning i faktorer, av vilka vissa antyder social otrygghet och andra psykiska störningar, förefaller i viss mån konstgjord, finnes det dock skäl att fästa avseende vid den, emedan man kan konstatera att företeelserna av vardera slaget i det förevarande materialet är ovanligt talrika. Detta kan man omedelbart konstatera, oaktat man inte haft tillgång till en kontrollgrupp. Ifråga om symptom på social otrygghet är de viktigast, som kan anses särskilt farliga för den psykiska hälsan. Sålunda är avbrytande av familjband under barndomen, särskilt förhållandena till fadern, i dessa grupper en synligare företeelse än en redan från början ofullständig familj som t. ex. i fråga om utomäktenskaplig börd. I undersökningen har man ännu inte kunnat utreda, hur stor andel som utgöres av sådana unga ifråga, om vilka inte några allvarliga sociala eller psykiska bakgrundsfaktorer alls skulle framträda. Allt tyder dock på, att antalet sådana fall är mycket litet och att de sociala bakgrundsfaktorerna och psykisk rubbning för de flesta sammanfaller. Ett fyllerianhållande är m. a. o. i fråga om de unga, synbarligen sällan en företeelse, som förorsakas av ett tillfälligt snedsprång eller en olycka, utan det är resultatet av en långvarig utveckling och ett symptom på ett synnerligen allvarligt tillstånd. Utvecklingsbakgrunden är emellertid väsentligen olika i olika fall. Sålunda har de unga, vilkas sociala och psykiska otrygghet redan i skolåldern resulterat i placering på observationsklass utvecklats alldeles annorlunda än de barn och unga, som kommer från jordbrukar- eller jordbruksarbetarkretsar och vilkas hem- och skolorbildning inte motsvarar huvudstadens krav, barn alltså som i denna situation ensamma

har kommit till Helsingfors utan att kunna bygga upp sociala kontakter.

Det kvinnliga klientelet har inte kunnat göras till föremål för en statistisk behandling på grund av dess litenhet, men en granskning av det ger dock anledning till liknande slutsatser. Det må nämnas, att av de tio kvinnor i åldern 18—19 år, som under år 1959 anhölls, bara en var sådan som inte tidigare av något annat skäl fått social vård. Två hade varit omhändertagna av barnskyddsnämnden, närmast på grund av tidigare anpassningssvårigheter. Sju hörde till familjer, som hade åtnjutit socialunderstöd. En hade tidigare vårdats för alkoholmissbruk och åtta gjorts till föremål för lösdriveribehandling. En hade fått invalidvård och tre hade egna barn, som var omhändertagna av barnskyddsnämnden.

Sammanfattningsvis kan man konstatera, att en fyllerianhållan är en händelse som för ungdomsvårdsmyndigheterna i kontakt med ett ungdomsklientel, som är i synnerligen utsatt situation. Som helhet bildar de unga som påträffas i berusat tillstånd en mera belastad och utsatt grupp än t. ex. unga lagbrytare. I vården av dessa unga borde man genomgående vara beredd på effektiv personlig kontakt och terapi. De undantagsfall, i vilka effektiva och djupgående åtgärder icke är av nöden, kan elimineras redan i undersökningsstadiet.

Då man planerar vården av unga alkoholmissbrukare, torde man i Helsingfors stanna för samma linjer som i Stockholm, ehuru det mindre antalet kan ge anledning till skillnader i arbetets organisation. Å andra sidan är det nödvändigt att åtgärderna omedelbart efter polisanhållandet vidtages och å andra sidan att den efterföljande vården blir tillräckligt långvarig. För verksamheten i första skedet kräves utom socialarbetare, även medicinsk arbetsinsats. I fortsättningen öppnar sig, beroende på fallens karaktär, olika linjer. Å ena sidan kan man behöva långvarig öppen vård, i vilken den ungdomspsykiatriska insatsen blir betydande. Denna uppgift kan barnskyddsverket delvis sköta själv, delvis kan man ta en del fall på privata ungdomspolikliniker. Med avseende på anstaltsvården igen, uppdelas verksamheten på två linjer, den ena inom ramen för ungdomsavdelningar på psykiatriska sjukhus, en annan på barnskyddsverket underlydande mottagnings- och vårdhem.

K. Helasvuo.